

بررسی ارتباط بین رقابت بازار محصول، کیفیت کنترل داخلی و اظهار نظر حسابرس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

معصومه صالحی مله^۱، علی ذبیحی^۲

^۱ کارشناسی ارشد، حسابداری، موسسه آموزش عالی ادیب، مازندران، ایران، masome.salehimale@gmail.com

^۲ دکتری، استادیار، حسابداری، موسسه آموزش عالی ادیب، مازندران، ایران، azabihi95@yahoo.com

چکیده - مسأله اصلی مورد بررسی در پژوهش حاضر، بررسی ارتباط بین رقابت بازار محصول، کیفیت کنترل داخلی و اظهار نظر حسابرس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. برای آزمون فرضیه های پژوهش از اطلاعات مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سال های ۷ ساله بین سال های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۹ استفاده شده است و نمونه نهایی متشکل از ۱۴۷ شرکت (در مجموع ۱۰۲۹ سال-شرکت) بوده که پس از اعمال محدودیت های مورد نظر در این پژوهش انتخاب شده اند. پس از اندازه گیری متغیرهای پژوهش، از تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده گردید. آزمون ها با استفاده از نرم افزار Eviews8 و تکنیک آماری رگرسیون لجستیک صورت پذیرفته است. یافته های پژوهش حاضر نشان داد که بین کیفیت کنترل داخلی با اظهار نظر تعدیل نشده حسابرس رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. هم چنین، بین رقابت بازار محصول با اظهار نظر تعدیل نشده حسابرس رابطه منفی و معنادار وجود دارد. در نهایت، رقابت بازار محصول دارای اثر مثبت و معنادار بر رابطه بین کیفیت کنترل داخلی و اظهار نظر تعدیل نشده حسابرسان می باشد. واژگان کلیدی: رقابت بازار محصول، کیفیت کنترل داخلی، اظهار نظر حسابرس.

مقدمه

دستورالعمل کنترل های داخلی (۱۳۹۱) منتشر شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهران از سیستم کنترل داخلی به عنوان فرآیندی نام برده که به وسیله مدیریت و سایر کارکنان طراحی و اجرا می شود تا از دستیابی به هدف های واحد مورد رسیدگی در زمینه قابلیت اعتماد گزارشگری مالی، اثربخشی و کارایی عملیات و رعایت قوانین و مقررات مربوطه، اطمینانی معقول بدست آید. بنابراین استقرار سیستم مناسب کنترل داخلی در شرکت ها منجر به ارتقای پاسخگویی و شفافیت مالی، کمک به پیشگیری از تقلب و سواستفاده های مالی بشمار می رود. از این رو نهادهای حرفه ای و قانون گذاری کشورهای مختلف به تدوین چارچوب ها، بیانیه ها و رهنمود هایی در ارتباط با نحوه استقرار، ارزیابی و گزارشگری کنترل های داخلی توسط مدیریت و حسابرسی کنترل داخلی پرداخته اند (قنبریان، ۱۳۹۰).

اثربخشی بازار سرمایه به قابلیت اطمینان، شفافیت و به اشتراک گذاری اطلاعات بستگی دارد. نظرات حسابرسی صادر شده توسط حسابداران رسمی مجاز (CPA) ارزیابی کیفیت اطلاعات حسابداری را ارائه می دهد و نقش مهمی در توسعه بازار سرمایه ایفا می کند. نظرات حسابرسی منعکس کننده عادلانه بودن صورت های مالی بنگاه ها و مشروعیت و همخوانی آن ها در سیاست است. حفظ قابلیت اطمینان گزارش های مالی یکی از سه هدف اصلی کنترل داخلی است. بنابراین، ایجاد و نگهداری کنترل های داخلی قوی کیفیت اطلاعات مالی و قابلیت اطمینان گزارش های مالی را بهبود می بخشد و در نهایت احتمال این که حسابرسان نظرات حسابرسی تعدیل نشده را در مورد گزارش های مالی منتشر نمایند، افزایش خواهد داد. با این حال، شرکت هایی که اطلاعات مالی ضعیف تری دارند ممکن است با ایجاد کنترل های داخلی قوی، نیاز به بهبود کیفیت اطلاعات خود داشته باشند. در نتیجه چنین تغییراتی، حسابرسان احتمالاً نظرهای اصلاح نشده درباره این بنگاه ها صادر می کنند (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰).

علاوه بر این، رقابت شدید بازار محصول شرکت ها را مجبور می کند تا حاکمیت سودمند را به کار گیرند و یک محیط اطلاعاتی مثبت ایجاد کنند. شرکت ها می توانند کنترل های داخلی را با رقابت در بازار محصول مکانیسم های حاکمیت خارجی جایگزین کنند تا کیفیت اطلاعات شرکت